

NAPREJ

Glasilo jugoslovanske socialno demokratične stranke.

Štev. 46.

V Ljubljani, petek dne 7. septembra 1917.

Leto I.

Narodna in mednarodna misel.

O narodni misli so pisali in govorili vedno in mnogo. Največ na način, ki je poniževal to naravno kulturno sredstvo narodov na nivo predmeta gostilniškega prepira. Iz samoposebi razumljive točke, ki naj bi pričala v programu vsake stranke o naravnem značaju narodne misli, iz katere naj bi stranke zajemale veselje in silo za delo v korist naroda, so naredili strankarsko politični fetiš in bojno sredstvo zoper socialno demokracijo. Način, po katerem so gojile slovenske nesocialistične stranke narodno misel, in način, po katerem so vršile delo ali boj za narodne pravice, tvori zločin nad narodom. Kaj so že vse pisali in česa že niso naredili v imenu narodne misli in v imenu boja za narodne pravice. Pri nas in drugod. Koliko bojev proti delavstvu v njenem imenu in koliko narodu škodljivega dela so izvršili baš v imenu boja za narod. Ne samo pri nas, drugod tudi. Pri nas morda le več nego drugod. Pri onih, ki so vzeli v zakup narodno misel in delo za narod, so našli pokroviteljstvo v imenu narodne ideje, vsakojaki čedni in nečedni interesi vseh slojev in vseh politikov, izvzemi delavstva. O narodni misli se je zdelo, kakor da je od boga nalašč ustvarjeno bojno sredstvo zoper vse upravičene zahteve delavstva in zoper vse resne socialne in kulturne ideje. Politično in osebno policajstvo, politično in osebno klečeplazenje, parlamentarno barantanje z najvitalnejšimi vprašanji naroda in ljudstva, delo proti demokracizaciji javnih zastopstev, glasovanje proti zakonom v korist delavstva, grabežljivost podjetnikov, oduševstvo in zatiranje ljudstva, nazadnjaštvo in poneumnjevanje ljudstva, plitva nesposobnost in zoperna ignoranca narodnih podjetnikov, trgovcev in politikov in celo podlost anonimnega obrekovanja; vse to in še veliko več je pokrivala in branila, kakor nedotakljivi pajčolan, narodna misel. Toda nikdar se ni zgodilo, da bi bil kdo povzdignil glas v imenu narodne misli v korist najupravičnejših želja najbolj zatiranega in največjega dela naroda t. j. v korist delavstva. Spričo teh dejstev ni nič čudnega, ako je postalo razredno zavedno delavstvo mlačno, ne napram narodni misli, marveč napram načinu, po katerem so narodno misel gojili, proti načinu dela za narod in proti zlorabi narodne ideje v protidelavske svrhe. Na vse to pa pridejo ljudje in hočejo dopovedati, z dvomljivim vplivom Pernerstorferjevih idej, da mora naša stranka izpremeniti stališče napram narodni misli in internacionali. Meni se zdi, da bi bilo bolj pametno, ako bi poučili rajši naše nesocialistične stranke o načinu, po katerem naj goje narodno misel, da bo pristopna vsem in da postane za vse plemenita gonilna sila vsakega dela v prosvetah in napredek naroda. Besede, ki jih je izrekel sodrug Turatti v italijanski zbornici, veljajo tudi za nas: „Mi si pridržimo pravico delati za narod po svoje, po svojem najboljšem prepričanju in po svojih najboljših močeh“.

Pri vsem tem je pa vendarle potrebno, da zavzame naša stranka jasno stališče napram vsemu, kar spada v delokrog dela za narod in da pojasni nekatere pojme, ki so izgubili, ne vsled nas, svoj pravi zmesel in svojo resnično vrednost. Sem že omenil, da je postalo naše delavstvo mlačno in nezaupljivo napram načinu, po katerem so gojili pri nas narodno misel. Ta način se ni razlikoval prav nič od načina, po katerem so gojili in še goje drugod nacionalizem. Naravna in logična posledica tega je, da se je pojem nacionalizma zmešal s pojmom o narodni misli in da ni bilo več mogoče razlikovati boja za narodne pravice od nacionalistične propagande. Res je pač, da je nacionalizem posledica pretiravanja narodne misli do šovinizma in naprej do vseh onih absurdnih idej, ki so jih širili Fichte, Nietzsche in drugi, ki bi bile smešne, ako ne bi povzročile toliko gorja, vsled katerega plakajo milijoni. Ali med narodno idejo, med tem gonilnim sredstvom kulture in napredka, pa med grabežljivim, nedemokracijskim, po svobodi in napredku drugih narodov prežečim nacionalizmom, je lepa razlika. Naravna dolžnost vseh socialističnih strank je, da se bore za korist delavstva, demokracije in svobode proti nacionalizmu. Enako je tudi njihova naravna dolžnost, da se bore za vse kulturne, gospodarske in politične pravice narodov zoper vse, ki odrekajo narodom svobodo, pravico do samoodločevanja in sredstva, po katerih je edino mogoče, da se povzpno do one svobode in do one kulturne stopnje, ki tvori mogočen temelj miru, bratstva, enakosti in svobode. — Pri nas ne bi bilo smelo priti do tega, da se je zistovetil pojem narodne misli z nacionalizmom. V našem narodu ne bo še tako kmalu prostora za nacionalizem. Kdor bi pa hotel pri nas nacionalizem propagirati, zadene v naši stranki na najhujši odpor. Prav tako kakor nas mora najti na svojem mestu vsakršno resno delo v korist vseh življenjskih potrebščin naroda.

Narodna misel je sad revolucije, sad boja za zatiranje proti zatirajočim in je sad boja za svobodo, za demokracijo. Zato je narodna misel demokratična in pride do popolne veljave le v demokraciji. Boj za demokracijo je boj za narodne pravice. Enako kakor povzroči zmaga demokracije največje koristi najbolj zatiranim slojem, prinese tudi največje koristi in vse pravice najbolj zatiranim, na jezikovnih in političnih svoboščinah najrevnejšim narodom. V tej smeri samo je mogoče uspešen boj za pravice našega dejansko zatiranega naroda. Takemu boju bo žrtvovala naša stranka vse svoje srčne sile, zavedajoča se, da vrši s tem svojo narodno dolžnost in dolžnost napram temeljnim točkam svojega programa. Zgodovina nam odgovarja dovolj jasno na vprašanje, kje naj iščemo svoje pravice. V dobi absolutizma smo bili brez vsakih pravic in brez besede v političnih in administrativnih vprašanjih. Usodo narodov in kurz zunanje in notranje politike so odločevali stanovi, ki jih naš narod ni imel. Plemstvo in visoka duhovščina sta bila pri nas vedno tujca. Izjemala sta narod in mu pila kri. Že po naravi protidemokratična, nista imela

nobenega zmisla za naš narod, ki ni bil njihov in v katerem sta videla le sužnja, ki je moral garati za visoko gospodo. Šele revolucijsko gibanje leta 1848. nam je prineslo nekoliko besede v državi. In kakor je korakal sveži in zmagoviti duh demokracije in si osvojeval polagoma a gotovo vedno večje pravice v vseh državnih vprašanjih, je rastla in se množila tudi politična moč našega naroda, so rastle in se množile naše jezikovne, politične in gospodarske pravice. Jasno kakor beli dan in odločno nam kaže zgodovina s svojimi nedvoumnimi nauki pot v bodočnost. Pot vodi v demokracijo „kjer si bodo naši sinovi prosto volili vero in postave“.

Ne sme se zgoditi, da se vrši boj za narodne pravice še v naprej na način, po katerem se je vršil doslej. Na Dunaju se je vršilo ponižujoče antišambriranje naših nesocialističnih strank. V parlamentu se je delalo vedno ramo ob rami z vsemi reakcionarnimi, konservativnimi in protidemokracijskimi elementi. Doma se je vcepljalo narodu najbolj protidemokracijske ideje. Boj za javnost in za lepe oči se je vršil na nož le zaradi kake tablice in zaradi kakega uradniškega mesta na postaji ali v državnem uradu. Uspeh je bil seveda klaverni in žalosten, kakor bi bilo smešno podjetje zdravnik, ki bi streljal z revolverjem na muhe in trdil, da je to edini resni boj zoper malarijo. (Konec prih.)

Politični pregled.

— Ali že popuščajo? „Slovenec“ od srede piše v članku „Nova vlada — stare težave“ tudi tole: „In narodna avtonomija! Koko lepo bi bila zvenela ta godba v naših ušesih n. pr. pred kakimi 50 ali 60 leti! A danes? Danes sicer ne rečemo, da je ne bi sprejeli; ampak če jo bomo, jo bomo smatrali samo za ponižno in skromno etapo do onega razvoja našega narodnopolitičnega življenja, o katerem smo prepričani, da bo prišel, ker mora priti; če ne danes pa jutri. Mi smo danes politično dorasel narod, čegar želodec potrebuje vse drugačne hrane, kakor je pa tak „Fopperl“ kakšne mlečne narodne avtonomije. Za take gumaste cevke se mi ne bomo vlekli; tudi mi bomo rajše — čakali, če ne bo šlo drugače.“ S tem „Slovenec“ že takorekoč priznava, da se je sprijaznil s Seidlerjevo vlado, ki hoče dati avstrijskim narodom avtonomijo v mejah kronovin. Prav čedna izprememba. Le pričnimo popuščati, je ravno čas za to.

— Dr. Korošec o novem Seidlerjevem kabinetu. „Hrvatski Dnevnik“ priobčuje izjavo dr. Korošca, ki se mudi te dni v Sarajevu, o novem Seidlerjevem kabinetu. Dr. Korošec je dejal: „V Avstriji smo dobili zopet novo ministrstvo. Dr. Seidler ga je predstavil s kratkim programom. Ne potrebujemo programa. Program se spozna po sestavi kabineta. Čehi niso dobili niti enega mesta, Jugoslovani in Ukrajinci po enega statista. Kabinet je sestavljen tako, da je vsemu svetu protežiranje Nemcev in zapostavljanje drugih na-

rodov jasno. Slovani ne moremo nastopati drugače kakor z zavestjo najstrožje opozicije. Tudi če bi bil poklical Seidler v svoj kabinet same Slované, ne bi mogli podpisati objavljenega programa. Naš program je naša deklaracija z dne 31. maja. Kdor ni z nami je proti nam. Ni težko uganiti, kakšno stališče zavzema Jugoslovanski klub napram novemu ministristvu.

— **Dr. Krek in dr. Korošec v Sarajevu.** Dr. Krek in dr. Korošec sta se sešla v Sarajevu z nekaterimi bivšimi saborskimi poslanci in drugimi politiki, ki priznavajo deklaracijo Jugoslovanskega kluba. Na konferenci je bil razgovor o jugoslovanskem vprašanju in o sklicanju bosanskega sabora.

— **O ujedinjenju Jugoslovancev** piše dr. Krek v novem glasilu Starčevićanske stranke, v „Hrvatski Državi“. Dr. Krek apelira na Slovence, Hrvate in Srbe naj ne pozabijo, da so sinovi enega naroda na jugu Evrope in da jim nihče ne more odvzeti zavesti njihove edinosti; da so sicer majhen narod, a da postanejo s separatizmom še manjši, da je nacionalno življenje brez državnosti nemogoče, da nima narodna avtonomija brez državnosti nobene življenjske vsebine. Zato moramo stremeti vsi po združitvi, in za združeni narod moramo zahtevati enotno, samostojno in svobodno državo pod dinastijo Habsburško. Hrepenenje po svobodi, pravičnosti in blagru za svoj narod in za človeštvo ni veleizdajalsko. Le hlapčevstvo je veleizdajalstvo, ker izdaja človeka, družino, narod in državo. Ni se treba bati vpitja, da pomenja zahteva po svobodi in ujedinjenju ententno politiko, kajti ta zahteva je starejša kot ententa. Da je postalo vprašanje našega narodnega ujedinjenja mednarodno vprašanje, ni naša krivda. Gotovo bi bili imeli rajše, da bi bilo to vprašanje že davno uresničeno, s tem bi bilo ohranjenih mnogo dragocenih človeških življenj. Danes smeta biti pri nas le dve stranki: Ena, močna po številu, v veri in upanju, edina in z jasnim pogledom, ki si hoče zdrobiti verige, druga stranka, upajmo, da je majhna.

— **Poljska kriza.** Načelnik poljskega kluba dr. Lazarski je klubovemu prezidiju naznanil, da namerava odložiti mesto predsednika poljskega kluba.

— **Kdo hoče dati Italijanom Trst?** „Narodni Listi“ pišejo pod zaglavjem „Kdo hoče dati Italijanom Trst?“ med drugim: Izjava nemškega „Nationalverbanda“ o Trstu je vzbudila v politični javnosti znatno pozornost. Tudi češka politika ima svoj interes, da ve, kaj je pripravilo avstrijske Nemce do protesta, da treba z največjo brezobzirnostjo in z ostrimi sredstvi nastopiti proti agitaciji neodgovornih elementov, ki hočejo rušiti naše vztrajanje ob rami naših zaveznikov, in da treba ostro protestirati proti mirovnim ponudbam, ki se dotikajo izročitve Trsta in južne Tirolske Italijanom. Kdo agitira za opustitev avstro-ogrske-nemške zveze, kdo zagovarja odstop Trsta Italijanom? Težko je reči nekaj pozitivnega, ali kdor pozna politične struje na Dunaju in v Budimpešti, more reči, da se v monarhiji vplivni in aktivni politiki in cele stranke, ki delajo za kulise in nekateri tako predrzno, da bi na primer takim ljudem v Pragi bile prisojene vislice... Madžarski listi so pisali na dolgo, kje se nahaja pravzaprav grof Mihael Karolyi, ali v Švici ali kje? V Pešti je postalo sumljivo, ker je vodja madžarskih radikalcev izginil s površine madžarskega globusa, stvar je še bolj zapletena, ker so izginili tudi drugi politiki. Naj bo, kar hoče, ugotovljeno je, da v Ženevi izhaja madžarski list pod imenom „Le plus grand Monde“, v katerem sodelujejo znani pisci, živeči na Ogrskem (neemigranti) in list je zasnovan z izrecno tendenco, da vzbudi simpatije četverozveze za Madžare. List je začel izhajati 20. marca t. l. Oprezno in spretno je urejevan,

prinaša beletristične reči, pesmi, male notice ali tako, da napravlja vtisk, da je madžarska duša čisto različna od nemške in da so Madžari v opoziciji proti Avstriji. Madžari so mojstri v zakulisni in vnanji politiki, ki znajo voditi politiko na dve strani in niso zaman vzdrževali silno ozke zveze preko mej pred vojno. Da politika Madžarov zadnja leta ne uspeva, da se inozemstvo ne da več tako varati kakor prej, to spada v drugi krog presojevanja, dejstvo pa je, da madžarski elementi kakor oni četverozveze, ki z njimi simpatizirajo, agitirajo z gesli: Trst, Reka, samostojna, jedinstvena Madžarska, razkosana, slaba Avstrija... Konečno ve vsakdo, da bi Madžari tudi danes radi izkoristili situacijo tudi na škodo Avstrije.

— **Nemška socialistična manjšina.** „Central News“ priobčjujejo manifest belgijskih, francoskih, angleških in italijanskih socialistov, s katerim pošiljajo pozdrave nemški socialistični manjšini. V manifestu izjavljajo: Če se otrese Nemčija vlade zločestih duhov in nastopi pot demokracije, ki je ne more zastopati nič več cesarjeva vlada, poda s tem dokaz zvestobe in tedaj bo dolžnost vseh socialistov sveta, da zabrani ententa poraz nove demokracije Nemčije.

— **Odločitev vojne** pade najbrže na italijanski fronti, tako piše „Secolo“. Ni še znano, kako namerava razviti Cadorna nadalje ofenzivo, dosegel je pa toliko, da ne smatra ententa italijanske fronte za postransko fronto, temveč za glavno.

— **Ministrska kriza v Italiji.** Trije italijanski ministri Orlando, Canepa in Raineri so odstopili. Odstop ministra za notranje zadeve Orlando, ki je bil zmeren in spravljiv, pomenja zmago vojnih elementov. Dolžili so ga, da je preveč popustljiv napram notranjemu sovražniku. Poljedelski minister Raineri in diktator za prehrano Canepa pa nista bila kos svoje nalogi.

— **Francosko-italijanska zveza.** Poročila nekaterih listov, da je predsednik Poincaré s kraljem Emanuelom sklenil zvezo, se potrjujejo. Dosedaj obstoji menda le ustmen dogovor, ki se bo povodom obiska italijanskega kralja v Parizu tudi pismeno ugotovil. Ta zveza — pravijo italijanski listi — je za Italijo nujna potreba, kajti nadaljnji obstoj avstro-ogrske monarhije ogroža Italijo. Zveza s Francosko bo Italijo varovala pred nevarnostjo.

— **Protí stockholmski konferenci.** Iz Londona se brzajavno poroča: Kongres strokovnih društev v Blackpoolu je z 2.849.000 glasovi proti 91.000 glasovom sprejel izjavo, da v sedanjih okoliščinah stockholmska konferenca ne daje upanja na uspeh.

— **Delavski in vojaški sovjeti v Rusiji.** Kakor poroča „Petit Journal“ iz Petrograda, je provizorična vlada preklicala sedanje predpise delavskih in vojaških sovjetov. S tem je ugasnila imuniteta delegatov. Govori delegatov so v bodoče podvrženi splošnemu kazenskem zakonu.

— **Položaj v Rusiji.** Petrograška brzajavna agentura poroča: Z ozirom na protirevolucionarno zaroto je provizorična vlada odredila, da se v svojih stanovanjih zastražita velika kneza Mihael Aleksandrovič in Pavel Aleksandrovič. — Kakor poroča glavni odbor zveze armadnih in pomorskih čestnikov, je mnogo častnikov vojne uprave vložilo prošnjo za degradacijo, ker se jim podložni vojaki nečejo pokoravati; upajo pa, da si kot navadni vojaki pridobe zupanje ostalih vojakov.

— **Zmede na Ruskem.** Iz Curiha poroča: Vse polno kroži vesti o izrednih dogodkih v Petrogradu. Vesti nastajajo vsled tega, ker je Petrograd že nekaj dni od vseh strani zaprt za promet. V Stockholm prihajajo pisma z velikimi zamudami, zamude povzročajo deloma tudi nad vse stroga cenzura. Osební promet je skoraj

popolnoma omejen. Kozaki so zasedli vse ceste, ki vodijo v Petrograd. Protirevolucionarna zarota, ki so jo odkrili baje v Petrogradu, je povzročila hudo poostretev varnostnih odredb. Pripovedujejo, da so nameravali umoriti Kerenjskega in Cerebelija.

— **Ljening v Avstriji.** Obtožnica v ruskem veleizdajniškem procesu proti Ljeningu in tovarišem trdi, da sta bila Ljening in Zinovjev v oktobru 1914 aretirana v Avstriji, a sta bila na direktno povelje takratnega ministrskega predsednika grofa Stürgkha izpuščena. Nato sta odpotovala v Švico, kjer sta delovala za poraz Rusije. Posredovalec med njima in avstrijsko vlado je bil nek Henejcki, ki je bil brezdvomno že dolgo časa avstrijski agent. Ko je izvedela ruska javnost o tej obtožnici, je vprašala „Pravda“, tujezemsko glasilo boljševikov dr. Viktorja Adlerja, kaj je s to zadevo. Sodrug dr. Adler je odgovoril 19. avgusta brzajavno: „Gospa Uljanova (Uljanov je pravo Ljeningovo ime) je prosila 14. oktobra 1914 za mojo intervencijo in sicer brzajavno in pismeno, ker je bil aretiran njen soprog zaradi suma, da je vohun in izročen vojaškemu sodišču. Ona se je bala daljšega preiskovalnega zapora, a jaz prenačljenja. Hitel sem k takratnemu ministru za notranje zadeve baronu Heinoldu in mu izjavil, da je gorostasno, če sumijo Ljeninga tega zločina in sem prosil za njegovo posredovanje, da se hitro vrši preiskava. Prepričan sem bil, da ne more biti star bojevnik proti carizmu, carističen vohun. Heinold je takoj brzajaval državni policiji v Krakovu, kjer je Ljening bil. Tam so najbrže potrdili moje označenje Ljeningovega političnega stališča, pojasnili so Ljeningovo aretacijo kot napačno delo nekega orožnika in so Ljeninga takoj izpustili. Da bi bil interveniral Stürgkh, o tem ne vem ničesar, ne zdi se mi verjetno in bi bilo tudi odveč.“

— **Posebno japonsko odposlanstvo v Ameriki.** Več višjih japonskih častnikov in dva diplomata je odpotovalo v posebni komisiji v Washington. Pred odhodom v Ameriko je izjavil voditelj odposlanstva Ishii: „Moja misija je vojaškega in pacifističnega značaja. Vojaškega značaja je, ker je naperjena proti militarizmu in proti nadvladi centralnih držav, a tudi pacifistična je, ker naj tesneje zveže vezi, ki vežejo Japonsko in Zedinjene države.“ V Washingtonu je izjavil, da so vsi aliranci tesno združeni in da zastavi Japonska vse sile v službo skupne stvari. Francoski listi sklepajo iz teh izjav na vojaško sodelovanje med Japonsko in Rusijo.

Dnevne beležke.

— **Duševna hrana.** Po volji g. Štefeta dobiva slovensko ljudstvo v Ljubljani duševno hrano v „Kino — Central.“ Tako si bomo pridobili temeljito „Kino izobrazbo“, ker menda po mnenju ljubljanskih vplivnih katolikov nismo za drugačno dovzetni. Da bi nam rajše preskrbeli poštene gledališke predstave, ki naj bi bile tudi v kaki zvezi s pravo umetnostjo, zato ni volje. Vojna sama na sebi je že itak razširila srčno posirovelost tako silno, da je ne bo mogoče iztebiti nikdar. In ravno mladina je, ki najbolj tišči v kino in se tam „izobražuje“ po okusu katoliških velmož. Včasih je ropotal „Slovenec“ proti šund v literaturi, da je bilo veselje. Sedaj razširja njegov šef urednik šund v drugačni obliki, pa je vse lepo v redu. Besede in dejanja, dejanja in besede...

— **Kranjskemu gospodarskemu svetu v preudarek.** Na seji celovškega gospodarskega sveta je predlagal inšpektor za prehrano dr. Buxbaum, da prosi gospodarski svet vojaško oblast, naj oprosti 10 ribičev z Vrbskega jezera, ki naj love v jezeru ribe

in jih izročajo mestni občini. Inšpektor za prehrano pravi, da bi nalovili na teden približno 500 kg rib, ki se oddajajo potem po nizkih cenah ubožnejšemu prebivalstvu. Na Kranjskem imamo tudi na ribah bogato vodovje — jezera in reke, a od teh nimajo prebivalci prav nič, ker imajo ribolov v zakupu privatniki in se torej le poedinci lahko privoščijo tečno in redilno meso rib. Živil je vedno manj, jih bo vedno manj in treba je izrabiti vse prilike, da se dobi čim več prehrane. Gospodski svet za Kranjsko naj ukrene vse potrebno, da se zaenkrat razlaste pravice privatnikov do ribjega lova in se naj izvršuje ribolov tako, da ima splošnost korist od njega.

— **Tedenski izkaz o zdravstvenem stanju** mestne občine ljubljanske od 26. avgusta do 1. septembra: Novorojencev 23, umrlo je 62 oseb, 23 domačinov in 39 vojakov. Na griži so umrle 3 osebe, na jetiki 5 oseb (1 tujec), 1 vsled samoumora. Na tifuzu je obolel 1 domačin, 1 tujec in 117 vojakov. Na griži je obolelo 9 domačinov, 1 tujec in 30 vojakov in na difteriji 1 domačin.

— **Higijenične razmere v Šiški.** Iz Šiške nam pišejo: Pri nas silno razsaja griža, širila se bo še bolj, ker so javne higijenične razmere povsem srednjeveške. Perilo na griži obolenih perejo pri odprtih vodnjakih, voda se izliva okolo vodnjakov, prodre seveda v zemljo in ker nimamo kanalizacije, pride zopet v vodnjake in potem pijemo in porabljamo za umivanje i. t. d. zopet ono okusno vodo. Toliko let zahtevamo že kanalizacijo, a vse zaman. Najbrže čakajo merodajni faktorji na veliko epidemijo, da jih šele ta prepriča, kako potrebna je ureditev higijenične razmer v Šiški.

— **Zasebni uradniki in uradnice.** Prihodnji teden bo ustanovni občni zbor „Društva zasebnih uradnikov in uradnic na slov. ozemlju.“ Ker se izvolijo na tem občnem zboru odbori tudi posameznih strokovnih skupin, kakor skupine uradnikov denarnih zavodov, skupine uradnikov zavarovalnic, skupine uradnikov trgovine, obrti in industrije ter skupine odvetniških in notarskih uradnikov — se uradniki in uradnice posameznih vrst pozivljajo, da že poprej med seboj določijo, katere tovariše oziroma tovarišice volijo v te odbore in katere pošljejo kot delegate v glavni društveni odbor. Ker čaka celokupno društvo kakor zlasti odbore posameznih strokovnih skupin težavno in ogromno dela, naj vstopijo v odbore predvsem take osebe, ki imajo veselje in čas za društveno delo. Nadalje se pozivljajo vsi oni uradniki in uradnice, ki doslej poslanih pristopnic še niso podpisali, da ta takoj store ter jih pošljejo ali predsedniku pripravljalnega odbora g. Hitru v Mestno branilnico ljubljansko ali jih pa prinese s seboj na ustanovni občni zbor, katerega natančnejši kraj, čas in spored se po listih še objavi.

— **Nadaljne oprostitve začasnih oproščencev.** Z Dunaja se uradno poroča: Uslužbenci v privatnih poklicih, podjetij itd., potem posamezne privatne osebe, ki so bile kot vodilni ali važni funkcionarji v javnem interesu od pregledovalnih komisij v ministrstvu za deželno brambo začasno (z dostavkom: Nadaljna oprostitve sledi, če nastopi nesposobnost za fronto) oproščene, se morajo, če se reflektira na nji, nadaljno oprostitve, približno eden ali dva meseca preden poteče oprostitve pri bližnji vojaški evidenčni oblasti priglasiti za konstatacijo službene sposobnosti po vojnozdravniški preiskavi. Vojaškim evidenčnim oblastim se je ukazalo, da prošnjam čim prej ugotovijo rezultat preiskave pismeno obveste. Rezultat preiskave je priložiti novim prošnjam za nadaljno oprostitve. Na ta način je dana možnost, da se taki začasni oproščenci, če so za službo na fronti nesposobni, vsled prošnje nadalje oproste, če

so pa za službo na fronti sposobni, da se pravočasno poskrbi za njih nadomestitev.

— **Vrnitev iz italijanskega vjetništva.** Korespondenčni urad poroča: 4. septembra zjutraj je privozil skozi Buchs (ob tirolsko švicarski meji) vlak, s katerim se vrača 287 avstro-ogrskih vojnih invalidov iz Italije. Med njimi je 42 oficirjev.

— **Poizvedovalnica za civilne osebe v tujini.** „Pol. korespondenca“ poroča, da so ustanovili pri ministrstvu za zunanje zadeve poseben oddelek kot poizvedovalnico za civilne osebe v tujini. Naslov poizvedovalnice je: A. Z. A., Dunaj, 1. okraj, Eben-dorferstrasse 3. Poizvedovalnica ima naloge, da posreduje pri iskanju prebivališča civilnih oseb, ki so v tujini, bodisi v državah naših zaveznikov ali v nevtralnih in sovražnih državah. Tem osebam dostavlja tudi kratka poročila, v kolikor jih pač more izvesti.

— **Konferenca za prehrano.** Ministrski predsednik je sklical konferenco za prehrano, ki se vrši 6., 7., 8. in 10. septembra v dvorani nižjeavstrijskega deželnega odbora. Konferenca se bavi s preskrbo krompirja, žita, moke, sočivja, jajc, masti, mleka, mesa in slanine, sadja, sena in slame. Udeležujejo se konference prvi dan zastopniki konsumentov, drugi dan zastopniki trgovine in obrta, tretji dan zastopniki kmetijstva. Zadnji dan pa se bodo posvetovali od posameznih skupin izvoljeni delegatje.

— **Iz Avstrije na Ogrsko, z Ogrske v Avstrijo** romajo sedaj na jesen čevlji. Da so spravili Ogri iz Avstrije že velikanske zaloge oblek, in so potem prodajali te obleke zopet za drag denar Avstrijcem, to je že znano. Enako kupčijo pričenjajo s čevlji in v dunajskem časopisu je vse polno inseratov, kjer ponujajo ogrski trgovci visoke cene za čevlje. Avstrijske zaloge se bodo počasi izpraznile in ko pride zima, bomo plačevali Ogrom neusmiljeno visoke cene za čevlje. In ko bodo vse zaloge prazne, pride avstrijska vlada prav gotovo z odredbo, da „uredi promet s čevlji“, da „utesni porabo čevljev“ i. t. d. Preden pridejo odredbe, bodo seveda še konference „strokovnjakov“, med tem pa že bomo srečno prišli z ozeblimi prsti v pomlad.

— **Tako se naj postopa!** Ameriški vladni voditelj oddelka za premogokop je razglasil, da prevzame vlada sama obrat v premogokopih, ako ne bi mogla drugače izvesti sklepa, da dobe konsumenti premog po primernih cenah.

Velikanske goljufije

višjih oskrbnihskih oficirjev.

(Dalje.)

Zagovornik dr. Gruber je v nadaljnjem poteku obravnave predlagal, da se zaslišijo podpolkovnik Konrad Sill, ki naj potrdi, ki si je za vojno ministrstvo dal izročiti kot poskušnjo 40 kilogramov šokolade; nadalje dva uradnika vojnega ministrstva, ki naj izpovesta, da so se v vojnem ministrstvu ponujale cene za dobave, ki so bile do 30 odstotkov višje nego normalne cene blaga, tako da so obtoženci prejeli od liferantov tisočake kot darilo, ker so liferanti pri dobavah imeli sijajen zaslužek. Sodni dvor je po kratkem posvetovanju sklenil, da se zagovornikovi predlogi odklonijo.

Kot naslednja priča se zasliši Jurij Petrovič, vodja zaloge sena in slame tvrde bratje Wetzler. Pravi, da pozna obtoženca Szutko približno štiri leta. Vojaški obtožitelj: Ali ste prejeli kaj denarja od obtožencev? Priča: Da, Kodes in Szutka sta mi dala vsak 10.000 kron. Polovico svote sem prejel kot posojilo, drugo polovico kot darilo. Ko so obtoženca zaprili, sem izročil denar sodišču. Znesek je bil namenjen za poročno kavcijo moje hčerke.

Sledeča priča, Maks Smolka, poslovodja tovarne za živila, je bil priveden iz preiskovalnega zapora. Predsednik mu izjavi, da ima pravico, da se vzdrži izpovedbe. Priča: Bom izpovedal in priznam, da sem prejel od Kodesa 10.000 kron. Jaz sam sem pomeveril v obtožbi omenjeni vagon kave, ne gospod Kodes. Tovarna za živila je vagon plačala. Meni je bilo vseeno, komu sem pomeveril kavo.

Naslednji faktum je pomeverjenje kave v vrednosti 30.000 kron. Priča Smolka izpove, da je znesek izplačal Szutki in Leinweberju. Obtožba trdi, da je Fran Smolka izplačal teh 30.000 kron. Dognalo pa se je, da je ta znesek izplačal priča Maks Smolka. (Dalje prih.)

Aprovizacija.

Kvašenje žita. Domovinska dolžnost vsakega kmetovalca je, da uporabi vsa sredstva, da kar najbolj zviša pridelke. Ne zadostuje samo, da se zemlja skrbno obdeli, ampak je treba zatirati tudi razne bolezni žita. Izmed žitnih bolezni so poleg snežne plesnobe najbolj razširjene razne vrste sneti. Najuspešnejše sredstvo proti snetjavosti je namakanje ali kvašenje žita. Ljubljanska podružnica Zavoda za promet z žitom ob času vojne je razposlala poduk o zatiranju snetjavosti, kakor ga je priredil adjunkt c. kr. Kmetijske družbe Kranjske, dipl. agr. A. Jamnik. Naši kmetovalci so se do sedaj posluževali pri kvašenju žita večinoma živega apna ali pepela. V imenovanem letaku so navedena še razna druga sredstva, ki se uspešno uporabljajo za kvašenje žita. Žitni zavod opozarja z letaki na važnost kvašenja in brezplačno razdeljuje letake po svojih žitnih komisijonarjih med kmetovalce.

Prodajalci sladkorja v I. in V. okraju se vabijo, da se zglase v petek 7. septembra 1917 v sladkorni centrali pri ravnatelju Lillegu zaradi sladkornih nakazil. Stranke iz teh okrajev dobe sladkor od srede 12. septembra naprej. — **Prodajalci sladkorja v VI. do X. okraja** dobe sladkorne izkaznice istotam prihodnji teden. Dan izdaje in prodaje sladkorja se prvočasno objavi.

Meso na rdeče izkaznice A in na rumene izkaznice A. Mestna aprovizacija bo razdeljevala v petek dne 7. t. m. popoldne meso strankam, ki imajo rdeče izkaznice s črko A in rumene izkaznice s črko A. Na vrsto pridejo vse od pol 2 do pol 3. Prinesite seboj rodbinske izkaznice.

Meso na rumene izkaznice B. V petek 7. t. m. prejmejo meso stranke ki imajo rumene izkaznice s črko B. Na vrsto pridejo od pol 3 do 3 štev. 1 do 200, od 3 do pol 4 štev. 201 do 400, od pol 4 do 4 štev. 401 do 600, od 4 do pol 5 štev. 601 do 800, od pol 5 do 5 štev. 801 do 1000, od 5 do pol 6 štev. 1001 do 1200, od pol 6 do 6 štev. 1201 do 1400, od 6 do pol 7 štev. 1401 do konca. Rodbinske izkaznice prinesite s seboj.

Enajsta soška bitka.

Iz vojnoporočevalskega stana se poroča 5. septembra: Kakor še nikdar divja krvava bitka za goro sv. Gabrijela. Sovražnik je pripravil včeraj nove čete za napad v masah. Posrečilo se mu je, prodreti do najvišjega vrha gore sv. Gabrijela. Naša hrabra infanterija ga je v protinapadu vrгла navzdol.

Boj za gorski vrh je trajal do sinočnega večera. Če je sovražnik prodrl do vrha, ga je naš protinapad zopet vrgl navzdol. Končno smo ostali v posesti gore sv. Gabrijela ter smo potisnili sovražnika na severnem pobočju nazaj. Vendar je sovražnik še nadalje napadal. Morali smo od-

biti še šest napadov na severnem pobočju. Noč je bila mirna. Ob petih zjutraj pa se je srdita bitka znova pričela. Naše črte severno in južno sv. Gabrijela so bile včeraj in danes pod težkim artiljerijskim ognjem. Tudi tam smo sovražne navale gladko zavrnili. Daleč tje v ozadje pa je ostalo bojišče sv. Gabrijela v najtežjem artiljerijskem ognju.

Boji so se vršili tudi vzhodno od Gorice. Napade na sv. Katarino in Gracino smo z lahkoto odbili; napadi na Fajtov hrib in na Kostanjevico so se zlomili ob hrabrosti naših obrambnih čet. Pri Selu je naš napad zadel ob ravno pričetni sovražni naval. Pridobili smo nekaj ozemlja ter smo mogli izboljšati naše pozicije. Vjeli smo 100 častnikov in 4000 mož. Skupno število ujetnikov v tej bitki znaša 15.000 mož.

Italijanski letalci so zopet napadli Trst. V noči od 3. na 4. septembra je večje število sovražnih letal vrglo na Pulj okolo 100 bomb, ki so napravile v mestu nekaj privatne škode. Neka zaloga slame v okolici se je vžgala. Vojaški objekti so imeli neznatno škodo. Nobena oseba ni poškodovana.

Italijansko uradno poročilo.

4. septembra. Od prelaza Stilfser do Rombona navaadni boji proizvedovalnih čet. Na julijski bojni črti so močno streljali s topovi; živahno so nastopali letalci. V ugodnih razmerah je v minuli noči 30 naših aparatov preletelo Pulj; metali so bombe na vojaške naprave velikega pristanišča in na sovražno mornarico, ki je bila zasidrana v Fazanskem kanalu. Na razne cilje so vrgli 9 ton bomb, ki so povzročile uničbe in velike požare. Napadla so jih sicer pomorska letala obrambni topovi so streljali na nje, a naši aparati so se vrnili nepoškodovani v svoja bivališča nazaj. Sovražni aparati so ponoči na 2. t. m. napadli kraje na ravni med spodnjo Sočo in Tagliamento, vrgli so nekaj bomb, ki so zahtevale žrtve tako med vojaki rekonvalescenti v okrevališčih, kakor tudi med civilnim prebivalstvom.

Z ruske fronte.

Nemško uradno vojno poročilo z dne 5. septembra javlja: Naše operacije vzhodno od Rige se ugodno razvijajo. Ustj Dvinsk smo vzeli. Najtežji obrežni topovi (do 30.5 cm kaliber) so prišli nepoškodovani v naše roke. Severovzhodno Dvine smo dospeli do Vzhodnega morja. Odsek lirske Ae smo prekoračili. Sovražnik se umika dalje proti severovzhodu. Od Dvine do Donave sicer nikakih bojnih dogodkov.

Vojna.

AVSTRIJSKO VOJNO POROČILO.

Dunaj 4. septembra (Kor. urad.) Uradno se razglasa:

VZHODNO BOJIŠČE.

Na armadni fronti generalbrsta Jožefa živahno delovanje.

ITALIJANSKO BOJIŠČE.

Včeraj je minilo dvanajst dnij, kar so Italijani pričeli sistematičen napad na goro sv. Gabrijela. Mogočne mase topov in minometov so zgrnile svoj ogenj na naše višinske pozicije. Na ozkem prostoru je noč in dan oaskakovala sovražna infanterija najmanj devetih brigad naše posrojanke. Predučerašnjem so srditi boji dosegli vrhunec. Sovražnik je prišel večkrat po ljutih bojih v posest najvišje gorske točke a ni je mogel obdržati. Vztrajna hrabrost naših čet ie končno premagala sovražno premoč. V srditih bojih smo zo-

oet iztrgali sovražniku s potoki krvi pridobljena tla. Včeraj opoldne je bila gora sv. Gabrijela zopet trdno v naših rokah. Zvečer smo odbili še močan napad. Italijanske čete v dolini se zbirajo za nov napad.

Vzhodno od Gorice smo zavrnili italijanski naval. Na južnem delu kraške planote je trajala bitka celi dan. Sovražnika smo vrgli iz njegovih sprednjih jarkov. Naša hrabra infanterija se je obdržala zmagovito v zavojevanih črtah proti vsem poskusom sovražnika, da bi se zopet polastil izgubljenih jarkov.

Število ujetnikov je znatno. Ujeli smo zadna dva dneva 160 častnikov in 6500 mož.

Trst so laški letalci zopet dvakrat napadli.

Šef generalnega štaba.

NEMŠKO VOJNO POROČILO.

Berlin, 6. sept. (Kor. urad.) Wolffov urad poroča:

ZAPADNO BOJIŠČE.

Armadna skupina prestol. Ruprehta Bavarskega.

Na Flandrskem je ostalo artiljerijsko delovanje močno, zlasti med gozdom Houthouster in prekopom Ypern-Comines. Ko se je znočilo, so napadli Angleži dvakrat na cesti med Ypernom in Zonebehom s silnimi močmi našo črto. Oba napada sta se izjalovila v ognju in bližinskem ognju.

Armadna skupina nemškega cesarjeviča:

Ob obeh straneh ceste Laon-Soissons in na vzhodnem delu Chemin des Dames se je bojno delovanje od časa do časa zelo oživilo. Na večer po bobnečem ognju je napadla francoska pehota zapadno od Pargny-Filain, a ni prišla do naših pregraj. Pri Vauzenu in Zrinski gori smo uspešno proizvedovali in smo dobili vjetnike. Po močnem ognju sev. od Reimsa je sledil delni napad Francozov proti gozdu Soulaire. Zavrnili smo jih. V Šampanji je bilo bojno delovanje v nekaterih odsekih živahnije. Pri Verdenu traja artiljerijski boj ob obeh straneh Moze še dalje. Doslej nobenega infanterijskega delovanja. — V noči od 4. na 5. so napadli naši letalci London, Southend in Wargate. Z bombami so užgali. Eno letalo se ni vrnilo. Včeraj smo sestrelili 14 sovražnih letal in en balon. Poročnik Voss je dosegel 40. in 41. zračno zmago.

VZHODNO BOJIŠČE.

Armadna fronta generalfeldmarš. princa Leopolda Bavarskega.

Pred fronto 8. armade se naglo umikajo Rusi proti severu in severovzhodu. Ob Dvini je izpraznil sovražnik svoje močne utrdbe v Friedrichstadtu.

Doslej smo vjeli, a le površno prešteto 120 častnikov, čez 7500 mož, 180 topov, 200 strojnic, več oklopnih avtomobil in mnogo raznovrstnega vojnega orožja.

Armadna fronta generalobrsta nadv. Jožefa.

V sev. zap. Moldavi od časa do časa živahno artiljerijsko delovanje in boji na predpolju.

Armadna skupina generalfeldmaršala von Mackensena.

V gorah sev. zap. od Foscani se je izjalovil romunski napad pri Munceliju. Lasten napad nam je prinesel vjetnike.

MAKEDONSKO BOJIŠČE.

Zapadno od jezera Prespa so napadale nemške izvidne čete, vzhodno od Dejranskega jezera pa bolgarske.

Prvi generalni kvartirni mojster v. Ludendorff.

Konsumno društvo

za Ljubljano in okolico

F. Z. Z. O. Z.

v Ljubljani.

Pisarna: Ljubljana-Šiška, Kolodvorska ul. 56.

Osrednje skladišče: Kolodvorska ulica 56.

Prodajalne:

1. Ljubljana—Šiška, Kolodvorska ulica 56.
2. „ Sodne ulice 4.
3. „ Krakovski nasip 10.
4. „ Udmat, Bohoričeva ulica 12.
5. Vič—Glince, Tržaška cesta.
6. Vič—Rožna dolina 165.
7. Tržič na Gorenjskem.
8. Sava (okr. Jesenice) na Gorenjskem.
9. Jesenice na Gorenjskem.
10. Koroška Bela—Javornik.

Prodaja se le članom.

Pristopnina 1 K.

Delež 40 K.

V letu 1916-17 (od 1. julija 1916 do 30. junija 1917) se je oddalo biaga med zadružnike za 2.000.000 kron.

Zadružnikov (30. jun. 1917): 2500 rodbin.

Družbeno premoženje 1. junija 1917:

Rezervni zaklad K 20.400.

Dispozicijski . . . K 11.750.

Bolniški . . . K 15.000.

Pogrebni . . . K 1.000.

Penzijski . . . K 6.000.

Deležni . . . K 60.000.

Naročajte nabitke iz usnja, s tem prihranite podplate. Cena z žeblički za en par za gospode K 1'80, za dame K 1'50, za otroke K 1'20. Zaradi drage poštne priporoča se naročiti za več parov skupaj. Dobe se pri Peter Kozina & Ko. v Ljubljani.

Najboljše nadomestilo za dragi in nezdravi ruski čaj in kavo nam daje novi iz domačih rastlin napravljeni aromatični, zdravi, okusni

naravni želiščni jedilni čaj

kot nadomestilo za škodljivo kavo in ruski čaj. Najboljša pijača za zajutrak z rumom, citrono, mleko ter Sida-medenim praškom ali Sida-limonadnim praškom in tudi brez vsakršnega dodatka. Kdor nemara postati nervozen, naj pije sam in daje posebno otrokom želiščni jedilni čaj. — 1 zavoje (zadostna za 14 dni) stane 50 vinarjev. Dobi se v

prodajalnicah Konsumnega društva za Ljubljano in okolico.

„ASANOL“ ima presenetljiv uspeh pri pokončanju žoharjev, ščurkov, mravelj itd. Ena škatljica stane 1 krono.

„Piff - Paff“ (nadomestilo za podganjo smrt) najboljšo sredstvo za streljanje podgan in miši. 1 pušica stane K 1.50.

„St. Valentinov redilni prašek za prešiče“ je edino pri prebavi krme, zaradi tega izredno redi meso in toliščo. 1 zavoječek stane 1 krono. Dobi se vseh prodajalnih konsumnega društva za Ljubljano in okolico.